

FUNCAMBODJA

Norodom Sihanuk, que ja regnà a Cambodja entre 1941 i 1955, apareix com el garant de la pau actual.

ARXIU

INTERNACIONAL

La monarquia de Sihanuk posa fi a 22 anys de guerra civil en aquest país asiàtic

Cambodja, adéu a les armes

Tot i la sempre amenaçadora presència dels khmers rojos de Pol Pot al nord del país, Cambodja ha entrat des de les eleccions del maig passat, en un període de pau inusual en aquest país assotat per la guerra. L'aliança entre el monarca Sihanuk i els ex-comunistes n'és la causa principal.

Amb la promulgació de la nova Constitució i la restauració de la monarquia, les Nacions Unides han donat per acabada la seva missió a Cambodja. El 26 de setembre, el japonès Yasushi Akashi, cap de l'Autoritat Provisional de l'ONU a Cambodja (Apronuc), deixava Phnom Penh. "El record de la lluita dels cambodjans per la pau quedarà gravat per sempre en el meu cor", reconegué un emotiu Akashi poc abans de prendre l'avió. Pot estar content, perquè la missió, una de les més ambiciosos de les Nacions Unides -25.000 homes i 2.000 milions de dòlars de cost- ha estat un èxit, sobretot si la comparem amb el ridícul d'Angola, el fracàs de l'ex-Iugoslàvia i l'absurd del Sàhara Occidental.

Els *cascos blaus* han deixat enrere un país tan devastat com a l'arribada, però moralment fort i decidit a liquidar el malson de la guerra, que acompanya els cambodjans des del 1970. L'entronització de Norodom Sihanuk adquirí la categoria de símbol d'aquesta nova etapa de Cambodja, superats 22 anys de guerra civil. Sihanuk, *Samdech euv* (senyor papa) per als seus súbdits, respectat malgrat els seus *firts* anteriors amb els khmers rojos i l'actual relació de dependència amb la Xina, s'ha convertit en el garant d'una cohabitació inevitable entre els monàrquics del Funcinpec i els ex-comunistes, una convivència sorgida de les eleccions del maig. "Podrem reconstruir el país sota l'autoritat de *Samdech*. La identitat khmer serà restaurada i els

cambodjans estaran de nou orgullosos de ser cambodjans", proclamava un intel·lectual pròxim al Funcinpec, la formació que dirigeix el fill del rei, el príncep Ranariddh, designat primer ministre. L'altre cap de govern és el dirigent del Partit del Poble Cambodjà (PPC, ex-comunistes) Hun Sen.

La monarquia ha tornat 23 anys després del cop d'estat del general Lon Nol, que actuà al servei dels interessos dels Estats Units, que necessitaven bombardejar sense protestes els *vietcong* que transitaven per la línia Ho Chiminh. Sihanuk, que ja fou rei entre 1941 i 1955 -quan abdicà en favor del seu pare-, emergeix com el conciliador, en una monarquia constitucional. "El rei regna, però no governa. El rei garanteix la inde-

pendència, la sobirania i la integritat territorial del regne de Cambodja", diuen els primers articles de la Constitució.

Tanmateix, el camí cap a la reconciliació nacional és clapat de perills. El primer té un nom que encara fa tremolar milers de cambodjans i preocupa Occident i les potències regionals (Japó, la Xina i Tailàndia): els khmers rojos. "No dic que hi hagi una guerra civil, perquè ara són molt febles, estan aïllats i abandonats", declarà Sihanuk a la província de Kompong Speu, a 60 quilòmetres de Phnom Penh. Aquesta feblesa és el resultat de l'error històric comès pels seguidors de Pol Pot de boicotar les eleccions de maig i apartar-se del procés de pacificació auspiciat per les Nacions Unides. Criticats pels Estats Units i Europa, abandonats per la Xina i Tailàndia —els últims aliats— i odiats per gran part de la població que n'ha sofert les experiències de comunisme primitiu, els khmers rojos es retiraren al seu refugi del nord del país —Pailin n'és la capital— prometent que tornarien a Phnom Penh quan fracassés l'acord de pau de París (octubre del 1991).

La participació massiva en les eleccions —90% dels inscrits— i la lucidesa de Sihanuk i dels ex-comunistes d'aprovar una nova constitució sense baralles ni amenaces els ha

desautoritzats. Pol Pot, l'aprenent de Mao Zedong que volia convertir Cambodja en un cementiri, vagabundeja pels boscos de Pailin mormolant que la raó maoista acabarà triomfant. Les desercions —2.000 aquestes últimes setmanes, segons fonts dels serveis d'intel·ligència occidentals— demostren, tanmateix, que Pol Pot es queda sol, potser només acompanyat pels records de tres anys i mig de govern foll (abril 1975 — desembre 1978) que causà la mort de més d'un milió de cambodjans.

Malgrat la feblesa actual, els *polpotistes* no són enemics que es pugui menysprejar. Disposen encara d'armament —adquirint amb la venda de diamants i fusta de les zones que controlen— i d'un bon grapat d'adolescents fanàtics i ben entrenats. Si la corrupció s'instal·la de nou a

la cort reial, com havia succeït abans, els maoistes hauran guanyat una petita batalla. "Amb la restauració de la monarquia, Cambodja ha aconseguit un període de gràcia de sis mesos. Després, el problema tornarà a ser damunt la taula", comenta un diplomàtic occidental.

Els problemes a què es refereix són els khmers rojos, la crisi econòmica, que es pot agreujar amb la sortida dels *cascos blaus*, i la rivalitat entre el Funcinpec i els ex-comunistes. En nom de la reconciliació, el príncep Ranariddh i Hun han pactat una constitució, considerada com una de les més progressistes d'Àsia, i un govern de coalició. Però el pacte d'honor es pot trencar en qualsevol moment, si s'imposa el sector més radical del PPC, encapçalat per Chea Sim, o el més nacionalista del Funcinpec, representat per

Samdech euv per als cambodjans, fins i tot per a aquells que li retreuen la poca valentia durant el període sinistre dels khmers rojos.

DOS HOMES PER A LA RECONCILIACIÓ

La nova Constitució i la formació d'un govern de coalició és el fruit de la perseverança de dos polítics, ideològicament enfrontats però que aposten per la reconciliació nacional.

Ranariddh, fill de la unió entre Sihanuk i la seva primera dona, la princesa Phap Kanhol, és un professor universitari (va ensenyar relacions internacionals a la universitat d'Ais de Provença), de gust refinat, molt culte i que no ha demostrat excessives ambicions polítiques.

En 1983, quan tenia 39 anys, el seu pare li demanà que tornés a Bangkok a fer-se càrrec del Funcinpec, en aquell moment bastant desorganitzat i pràcticament fagocitat políticament pels khmers rojos, en l'aliança que havien constituït per combatre el règim pro-vietnamita de Phnom Penh. Ranariddh és, doncs, l'autor d'aquesta conversió d'un moviment quasi testimonial en un partit respectat que guanyà les eleccions de maig. Òbviament, un resultat que no hauria estat possible sense l'ajut de *Samdech*.

Hun Sen procedeix del maoisme *polpotista*. Va ser un dels primers dirigents del govern dels khmers rojos que passà al Vietnam quan comprovà que la doctrina derivava en barbàrie i persecució indiscriminada. Tornà a Cambodja pel desembre del 1978, assegut en un blindat de l'exèrcit vietnamita, per liquidar en pocs dies l'experiència dels il·luminats Pol Pot i Khieu Samphan. Hun ha estat des de llavors l'home de confiança de Hanoi, però també l'interlocutor dels occidentals i dels països del sud-est asiàtic que volien posar fi a la guerra i a la influència del Vietnam a Cambodja.

Antoni Castel

La barbàrie dels khmers rojos encara és fresca en la ment de tots els cambodjans, després de la matança de més d'un milió de ciutadans.

un altre fill de Sihanuk, el príncep Norodom Chakrapong. Molts dirigents dels dos partits, menys pragmàtics que Ranariddh i Hun, encara no han digerit aquesta cohabitació entre dues formacions oposades ideològicament i enfrontades militarment entre 1979 i 1991. Els *barons* del Funcinpec argumenten que els ex-comunistes continuen sent una prolongació del Vietnam, sent així que Chea, secretari general del PCC, és rebec a cedir poder al *sihanukistes* i a obeir de forma cega les lleis del lliure mercat.

La pugna, latent, pot esclatar quan s'agreugin les condicions econòmiques i desaparegui Sihanuk, que és tractat d'un càncer pels metges xinesos. Una vegada més, l'estabilitat de Cambodja depèn de l'astut i intel·ligent Norodom Sihanuk,